

Πλατεία Ερμού

Φλώρινα: Η Αγορά¹

Φλώρινα: Η κεντρική αγορά²

Το εμπορικό κέντρο της πόλης της Φλώρινας, στις αρχές του 20^{ού} αι, εντοπίζεται στο χώρο της σημερινής πλατείας *Επτά Ηρώων 1944*, όπου είναι το κτίριο του Φ.Σ.Φ. «Αριστοτέλης». Η πλατεία *Ερμού* αποτελούσε το χώρο συγκέντρωσης του πολυεθνικού και πολυθρησκευτικού συνόλου της ευρύτερης περιοχής. Στον Γαλλικό Χάρτη δηλώνεται ως *Place de Marché* και ως τόπος τέλεσης της εβδομαδιαίας αγοράς, είναι ο μοναδικός ανοιχτός δημόσιος χώρος της πόλης που συγκεντρώνει ποικίλες λειτουργίες³. Μέχρι την απελευθέρωση το παζάρι γινόταν κάθε Τετάρτη, ενώ αργότερα κάθε Σάββατο. Μετά το 1912, στήθηκαν πρόχειρα ξύλινα παραπήγματα με στέγη, ξύλινους τοίχους περιμετρικά και ανοιχτά από την μπροστινή όψη. Γύρω από το χώρο του παζαριού υπήρχαν και άλλα κτίσματα που χρησίμευαν ως κρεοπωλεία, αποθήκες σιτηρών και βιοτεχνικά εργαστήρια⁴.

¹ Φωτοθήκη Λέσχης Πολιτισμού Φλώρινας.

² Ο.π.

³ Βοσκοπούλου, Χρ. (2004). Πλατεία Ερμού: Ιστορική εξέλιξη και αλλαγές στον αστικό χώρο (1912 - 1960). Στο Α. Ανδρέου (επιμ.), *Πρακτικά Συνεδρίου «Φλώρινα 1912 - 2002» Ιστορία & Πολιτισμός*. Φλώρινα: Παιδαγωγική Σχολή Φλώρινας και Τμήμα Βαλκανικών Σπουδών (Α.Π.Θ.), 383 - 399.

⁴ Κασίδου, Σ., Γκόλια, Π., Δαϊκόπουλος, Ι., Καββαδά, Τ. & Ανδρέου, Α. (2004). Όψεις της οθωμανικής και μετα-οθωμανικής Φλώρινας από τις γαλλικές καρτ-ποστάλ Στο Α. Ανδρέου (επιμ.), *Πρακτικά Συνεδρίου «Φλώρινα 1912 - 2002» Ιστορία & Πολιτισμός*. Φλώρινα: Παιδαγωγική Σχολή Φλώρινας και Τμήμα Βαλκανικών Σπουδών (Α.Π.Θ.), 55 - 74. Κασκαμανίδης, Ι. (2004). Οθωμανική τοπογραφία της Φλώρινας στις αρχές του 20^{ού} αιώνα. Στο Α. Ανδρέου (επιμ.), *Πρακτικά Συνεδρίου «Φλώρινα 1912 - 2002» Ιστορία & Πολιτισμός*. Φλώρινα: Παιδαγωγική Σχολή Φλώρινας και Τμήμα Βαλκανικών Σπουδών (Α.Π.Θ.), 75 - 104.

Πλατεία Ερμού⁵

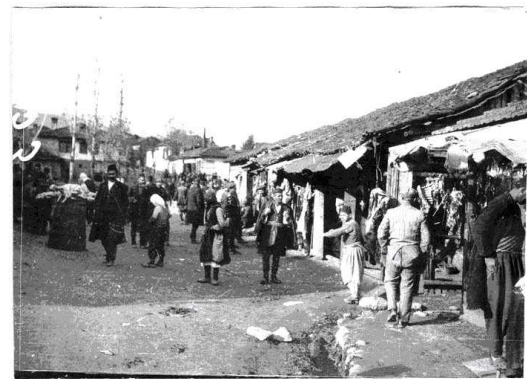

Πλατεία Ερμού 1917⁶

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στην υπ' αριθμ. 44 συνεδρίαση της 24^{ης} Ιουνίου 1915⁷ του Δημοτικού Συμβουλίου Φλώρινας, μετά από πρόταση του Δημάρχου, Αναστασίου Ναούμ, καθορίζεται επιτροπή, η οποία μεταβαίνουσα επί τόπου θέλει προβεί εις την εξεύρεσιν και εκτίμησιν του χώρου εις τον οποίον πρόκειται να ανεγερθή η δημοτική αγορά εις την οποίαν θέλουσι να συγκεντρωθούν τα κρεοπωλεία, ιχθυοπωλεία και η λαχαναγορά και η εβδομαδιαία αγορά, προσδιορίση προχείρως το πόσον της προς απαλλοτρίωσιν υπέρ του δήμου του χώρου τούτου απαιτηθησόμενης δαπάνης και υποδείξη παν μέσον αφορόν τον τρόπον της προσκλήσεως υπό του δήμου του περί ου πρόκειται χώρου συνεργαζόμενη μετά της τεχνικής υπηρεσίας του δήμου⁸.

Φλώρινα (1917): Αγορά⁹

Αγορά (1916). Η γωνιά των κρεοπωλείων¹⁰

⁵ Φωτοθήκη Λέσχης Πολιτισμού Φλώρινας.

⁶ Ό.π.

⁷ Πρακτικά Δημοτικού Συμβουλίου Φλώρινας, 24/6/1915, αριθ. συνεδρίασης 44. Γ.Α.Κ. Φλώρινας.

⁸ Μπαρδάκας, Χρ. (2015). Σχεδιασμός και πολιτικές ανάπτυξης του Δήμου Φλώρινας: Καταγραφή μέσα από τα Πρακτικά του Δημοτικού Συμβουλίου (1912-1926). Θεσσαλονίκη: Τ.Β.Σ.Α.Σ., Π.Μ. (αδημοσίευτη μεταπτυχιακή εργασία).

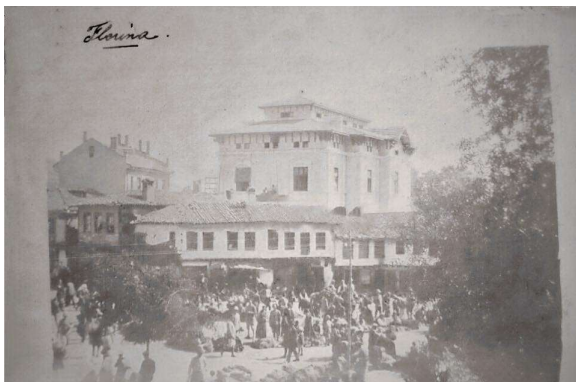
⁹ Marcel Bolotte. *Carnets de Guerre 1914 - 1919*. Διαθέσιμο στο:

<http://www.atelca.fr/remy/transit/marcel/photos-high/photo-099.htm>

(Ημερομηνία πρόσβασης

22/9/2015).

Ο Δήμαρχος, στην υπ' αριθμ. 45συνεδρίαση της 9^{ης} Ιουλίου 1915¹¹, επαναφέρει στο συμβούλιο την πρόταση για την εξεύρεση κατάλληλου χώρου για τον σκοπό αυτό και ζητά να εγκριθεί αυτός που πρότεινε η επιτροπή και έχει χαραχθεί στο διάγραμμα της ρυμοτομίας της πόλης, των περιλαμβανόμενων μεταξύ των οδών Σπηλιάδου και Νικολούδη εκτάσεως μέτρων 5.355, καθόσον ο χώρος αυτός κρίθηκε κατάλληλος και αρκετός και από την παραπάνω επιτροπή, η οποία υπέβαλε και πρόχειρο κατάλογο εκτιμήσεως των υπό της πλατείας αυτής καταλαμβανομένων γηπέδων και οικοδομών, των οποίων η αξία προσδιορίζεται σε 30.999.50 δραχμές. Συστήνει, μάλιστα, ο Δήμαρχος στο συμβούλιο την όσο το δυνατόν ταχύτερη διάνοιξη της πλατείας αυτής, καθόσον είναι φανερόν, ότι η πόλις αύτη μόλο ήδη λαμβάνουσα όψιν πόλεως, στερείται παντός πλατειών, τα δε κρεοπωλεία κ.λπ. ευρίσκονται εντός σαθρών ξύλινων παραπηγμάτων και κείνται εις το μέρος όπου θα διανηχθή η κεντρική πλατεία, παρέχουσι διά της καταστάσεως εις την οποία ευρίσκονται θέαν φρικτήν, εκτός του κινδύνου εις ον εμβάλλουσι την δημόσιαν υγείαν. Το συμβούλιο αποδεχόμενο πλήρως την εισήγηση και τα επιχειρήματα του Δημάρχου, σχετικά με την αναγκαιότητα και το επείγον της διάνοιξης της πλατείας αγοράς, αποδέχτηκε ομόφωνα την πρότασή του¹².

Φλώρινα: 1912 - 1918¹³

Πλατεία αγοράς (1916)¹⁴

¹⁰ *Ministère de la culture et communication (France)*. Διαθέσιμο στο: <http://www.culture.gouv.fr> (Ημερομηνία πρόσβασης 22/9/2015).

¹¹ Πρακτικά Δημοτικού Συμβουλίου Φλώρινας, 9/7/1915, αριθ. συνεδρίασης 45. Γ.Α.Κ. Φλώρινας.

¹² Μπαρδάκας, Χρ. (2015). *ό.π.*

¹³ Αρχείο Βασιλείου Μιχαήλ.

¹⁴ *Ο. π.*

Κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, ο χώρος της πλατείας Ερμού και οι γύρω δρόμοι αποτελούν τον αγαπημένο τόπο φωτογράφισης των στρατιωτών της *Campragne d'Orient*, στα πλαίσια του οριενταλισμού, και ο χώρος, η στιγμή, η οπτική γλώσσα διασταυρώνεται με το ιστορικό συγκείμενο προκρίνοντας μια πολυεπίπεδη συγχρότιση λαών, εθνοτήτων και πολιτισμών¹⁵:

Φλώρινα: Αγορά (1917)¹⁶

Φλώρινα: 1912 - 1918¹⁷

Σάββατο, 5 Οκτωβρίου 1918

Γλυκιά μου Annie,

Η ημέρα του Σαββάτου είναι ημέρα της λαϊκής αγοράς. Υπάρχει αφθονία. Πολλοί είναι αυτοί που περίμεναν την ημέρα αυτή για να κάνουν τα ψώνια τους πριν επιστρέψουν στην ελεύθερη πατρίδα. Μπορεί να δει κανείς όλες τις βαλκανικές στολές. Ήταν σχεδόν σαν καρναβάλι. Είδα την αγορά των ψύλλων, είχε [...] στρατιώτες και βαλκάνιους αξιωματούχους, με περίεργες στολές, χρυσοποίκιλτες, όπλα, παλιά έπιπλα. Έψαχνα κάτι για σένα, χωρίς αποτέλεσμα όμως. Όλα ήταν χοντρά, είτε υπερβολικά μεγάλα, είτε πολύ ακριβά. Αυτή τη στιγμή οι ξένοι στην πόλη, στην αγορά φτάνουν σε ορδές. Δεν μπορώ να σου περιγράψω αυτό που βλέπω. Μόλις ανανέωσα το μπουκέτο μου με τις ζίνιες και τα αρωματικά φυτά από τον κήπο των γειτόνων μου. Επίσης μάζεψα ραδίκια για αύριο. Αυτοί που αντικαταστήσαμε

¹⁵ Γκόλια Π. & Κασίδου, Σ. (επιμ.). (2011). *Ένα χάδι από τη Φλώρινα. Στρατιά της Ανατολής: 1916-1918*. Φλώρινα: 5ο Δ. Σχ. Φλώρινας.

¹⁶ Marcel Bolotte. *Carnets de Guerre 1914 - 1919*. Διαθέσιμο στο: <http://www.atelca.fr/remy/transit/marcel/photos-medium/photo-100.htm> (22/9/2015).

(Ημερομηνία πρόσβασης)

¹⁷ Αρχείο Βασιλείου Μιχαήλ.

είχαν ασχοληθεί πολύ με τον κήπο και έχουμε όλες τις ευκολίες, επίσης τα λαχανικά είναι άφθονα, κάτι το οποίο μας είναι ιδιαίτερα ευχάριστο.

Αντίο, γλυκιά μου αγαπημένη. Όλα τα φιλιά¹⁸.

Αγορά(1917)¹⁹

Γυναίκες μουσουλμάνες στην αγορά (1916)²⁰

Η εμπορική λειτουργία της πλατείας *Ερμού* θα χαθεί οριστικά το 1924, όταν το Δημοτικό Συμβούλιο αποφασίζει τη μεταφορά των κρεοπωλείων, ιχθυοπωλείων και λαχανοπωλείων της πόλεως εις εν και το αυτό μέρος τόσο διότι το μέτρον τούτο τυγχάνει ευεργετικόν από απόψεως υγείας όσον και ευκοσμίας της πόλεως, και ορίζει τα καταστήματα της νέας Δημοτικής αγοράς.

Στα νεότερα χρόνια, η έκταση της πλατείας *Ερμού* θα μειωθεί σημαντικά με την κατασκευή του Οικονομικού Γυμνασίου και του κτιρίου του Φ.Σ.Φ. «ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ». Μετά την Κατοχή μετονομάζεται σε πλατεία *Ρούσβελτ* και σήμερα φέρει την ονομασία πλατεία *Επτά Ηρώων 1944*²¹, στη μνήμη των επτά μαθητών γυμνασίου που εκτελέστηκαν από τα στρατεύματα κατοχής στις 17 Ιανουαρίου 1944, από τις δυνάμεις κατοχής.

¹⁸ Carte postale. Φωτοθήκη Λέσχης Πολιτισμού Φλώρινας.

¹⁹ Marcel Bolotte. *Carnets de Guerre 1914 – 1919*. Διαθέσιμο στο: <http://www.atelca.fr/remy/transit/marcel/photos-high/photo-098.htm> (Ημερομηνία πρόσβασης 22/9/2015).

²⁰ Ministère de la culture et communication (France). Διαθέσιμο στο: <http://www.culture.gouv.fr> (Ημερομηνία πρόσβασης 22/9/2015).

²¹ Πρακτικά Δημοτικού Συμβουλίου Φλώρινας, 9/10/1989, αριθ. συνεδρίασης 19.

Βιβλιογραφία

Marcel Bolotte. *Carnets de Guerre 1914 - 1919*. Διαθέσιμο στο: <http://www.atelca.fr/remy/transit/marcel/photos-high/photo-099.htm>

(Ημερομηνία πρόσβασης 22/9/2015).

Marcel Bolotte. *Carnets de Guerre 1914 - 1919*. Διαθέσιμο στο: <http://www.atelca.fr/remy/transit/marcel/photos-medium/photo-100.htm>

(Ημερομηνία πρόσβασης 22/9/2015).

Marcel Bolotte. *Carnets de Guerre 1914 - 1919*. Διαθέσιμο στο: <http://www.atelca.fr/remy/transit/marcel/photos-high/photo-098.htm>

(Ημερομηνία πρόσβασης 22/9/2015).

Ministère de la culture et communication (France). Διαθέσιμο στο: <http://www.culture.gouv.fr> (Ημερομηνία πρόσβασης 22/9/2015).

Αρχείο Βασιλείου Μιχαήλ.

Βοσκοπούλου, Χρ. (2004). Πλατεία Ερμού: Ιστορική εξέλιξη και αλλαγές στον αστικό χώρο (1912 - 1960). Στο Α. Ανδρέου (επιμ.), *Πρακτικά Συνεδρίου «Φλώρινα 1912 - 2002» Ιστορία & Πολιτισμός*. Φλώρινα: Παιδαγωγική Σχολή Φλώρινας και Τμήμα Βαλκανικών Σπουδών (Α.Π.Θ.), 383 - 399.

Γκόλια Π. & Κασίδου, Σ. (επιμ.). (2011). *Ένα χάδι από τη Φλώρινα. Στρατιά της Ανατολής: 1916-1918*. Φλώρινα: 5ο Δ. Σχ. Φλώρινας.

Κασίδου, Σ., Γκόλια, Π., Δαϊκόπουλος, Ι., Καββαδά, Τ. & Ανδρέου, Α. (2004). Όψεις της οθωμανικής και μετα-οθωμανικής Φλώρινας από τις γαλλικές καρτ-ποστάλ Στο Α. Ανδρέου (επιμ.), *Πρακτικά Συνεδρίου «Φλώρινα 1912 - 2002» Ιστορία & Πολιτισμός*. Φλώρινα: Παιδαγωγική Σχολή Φλώρινας και Τμήμα Βαλκανικών Σπουδών (Α.Π.Θ.), 55 - 74.

Κασκαμανίδης, Ι. (2004). Οθωμανική τοπογραφία της Φλώρινας στις αρχές του 20^{ού} αιώνα. Στο Α. Ανδρέου (επιμ.), *Πρακτικά Συνεδρίου «Φλώρινα 1912 - 2002» Ιστορία & Πολιτισμός*. Φλώρινα: Παιδαγωγική Σχολή Φλώρινας και Τμήμα Βαλκανικών Σπουδών (Α.Π.Θ.), 75 - 104.

Μπαρδάκας, Χρ. (2015). *Σχεδιασμός και πολιτικές ανάπτυξης του Δήμου Φλώρινας: Καταγραφή μέσα από τα Πρακτικά του Δημοτικού Συμβουλίου (1912-1926)*. Θεσσαλονίκη: Τ.Β.Σ.Α.Σ., Π.Μ. (αδημοσίευτη μεταπτυχιακή εργασία).

Πρακτικά Δημοτικού Συμβουλίου Φλώρινας, 24/6/1915, αριθ. συνεδρίασης 44.

Γ.Α.Κ. Φλώρινας.

Πρακτικά Δημοτικού Συμβουλίου Φλώρινας, 9/10/1989, αριθ. συνεδρίασης 19.

Πρακτικά Δημοτικού Συμβουλίου Φλώρινας, 9/7/1915, αριθ. συνεδρίασης 45.

Γ.Α.Κ. Φλώρινας.

Φωτοθήκη Λέσχης Πολιτισμού Φλώρινας.